

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání
Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Andragogika se specializací na personální rozvoj

Autor: Nikol Šilberská

Vedoucí práce: Mgr. Silvie Kotherová, Ph. D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne. 11. 12. 2022

Podpis.....

Ráda bych poděkovala především vedoucí práce Mgr. Silvie Kotherové, Ph. D. za rady, konzultace, ochotu a připomínky při vytváření této práce. Dále bych ještě také ráda poděkovala své rodině podporu při studiu.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Nikol Šilberská</i>
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	<i>Andragogika se specializací na personální rozvoj</i>
Obor obhajoby práce:	<i>andragogika, andragogika v profilaci na personální management, kulturní antropologie, religionistika, řízení vzdělávacích institucí, sociální práce, sociologie – jeden z uvedených</i>
Vedoucí práce:	<i>Mgr. Silvie Kotherová, Ph. D.</i>
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání
Anotace práce:	Bakalářská práce zkoumající vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část zabývá se pojmy a vlivy ekonomického kapitálu, kulturního kapitálu, dosaženého vzdělání rodičů respondentů a motivace. Empirická část ověřuje hypotézy navázané na teoretickou část v praxi.
Klíčová slova:	socioekonomický status, vzdělávání dospělých, motivace, kulturní kapitál, ekonomický kapitál, sociální třída
Title of Thesis:	The influence of social class on the successful completion of further education
Annotation:	Bachelor's thesis examining the influence of social class on the successful completion of further education. The work is divided into a theoretical and an empirical part. The theoretical part deals with the concepts and influences of economic capital, cultural capital, educational attainment of respondents' parents and motivation. The empirical part verifies the hypotheses linked to the theoretical part in practice.
Keywords:	socioeconomic status, adult education, motivation, cultural capital, economic capital, social class
Názvy příloh vázaných v práci:	Dotazník – Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání
Počet literatury a zdrojů:	37
Rozsah práce:	54 307 zn.

Obsah

1. Teoretická část.....	8
1.1. Vymezení pojmů.....	8
1.1.1. Sociální stratifikace.....	8
1.1.1.1. Socioekonomický status.....	9
1.1.2. Vzdělávání.....	9
1.1.2.1. Vymezení dospělosti.....	11
1.1.2.2. Další vzdělávání.....	12
1.1.2.3. Vzdělávání dospělých.....	12
1.2. Dělení sociální stratifikace.....	13
1.2.1. Dělení sociální stratifikace podle Warnera.....	13
1.2.2. Moderní dělení sociální stratifikace.....	14
1.3. Motivace a student dalšího studia.....	16
1.3.1. Student dalšího studia.....	16
1.3.2. Motivace.....	17
1.3.2.1. Vliv rodičů.....	18
1.4. Souvislost mezi socioekonomickým statusem a úspěšným dokončením dalšího vzdělávání.....	21
1.4.1. Příklady vlivu socioekonomického statusu a úspěšnosti v dalším vzdělání.....	21
1.4.2. Teorie.....	23
2. Empirická část.....	25
2.1 Hypotézy.....	26
2.2 Výzkumné metody.....	26
2.2.1 Charakteristika vzorku a sběr dat.....	27
2.3 Analýza získaných výsledků.....	27
2.3.1 Porovnání vzdělání rodičů a respondentů.....	27
2.3.1.1 Porovnání vzdělání dcer a matek.....	27
2.3.1.2 Porovnání vzdělání synů a otců.....	29
2.3.2 Ekonomický status v původu respondentů a jeho vliv na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání.....	31
2.3.3 Výše kulturního kapitálu a úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání.....	32
2.3.4 Druh motivace a úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání.....	34
2.4 Zhodnocení výsledků a jejich interpretace.....	37
2.5 Diskuze.....	41

Závěr	43
Zdroje	44

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání. Toto téma jsem si vybrala z více důvodů. Jedním z nich je, že jsem nyní studentkou dalšího vzdělávání a tak je mi tato sféra velmi blízká. Dalším důvodem je, že i v mém okolí se nachází potenciální respondenti, pro můj výzkum, kteří se zapojovali do dalšího vzdělávání, přičemž jejich motivace byla různého charakteru. Vliv rodičů, přesvědčení o významu vysokoškolského vzdělání, nebo nároky zaměstnavatelů jsou jedněmi z nejčastějších motivů.

Každý student pochází z jiných ekonomických i kulturních poměrů a proto se zabývám, které mohly ovlivnit jejich pozdější úspěch při dokončování dalšího vzdělávání. Stejně tak může mít vliv, jestli se studenti setkávali již od mala s motivací k rozšiřování svých vědomostí a snahou rodičů o zvyšování vzdělání a kapitálů studentů. Pokud jsou však studenti motivováni pouze vnějšími faktory, nikoliv faktory pocházející z jejich přání, může to také negativně ovlivnit úspěšnost dalšího vzdělávání, proto je důležité jaký druh motivace studenti pro studium mají.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části vysvětluji pojem dalšího vzdělávání a jeho význam, funkce a také zapojení rodičů do dalšího vzdělávání svých potomků, neboť má rodina velký vliv i na socializační, emoční i výchovné stránky, které se týkají i výuky. (Havlík & Kořa, 2002). V další části teoretické práce se zaměřuji na pojem socioekonomický status a jeho význam. Ve třetí části se věnuji souvislosti socioekonomického statusu a vzdělání rodičů respondentů, ekonomickému kapitálu, kulturnímu kapitálu, motivaci a jejich vlivů na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání.

V empirické části se zabývám výzkumem pomocí uzavřeného dotazníku, ve kterém je možnost doplnění vlastních odpovědí. Získané výsledky pak interpretuji pomocí grafu a pomocí zmíněných teorií. V dotazníku mě zajímalo nejvyšší dosažené vzdělání respondentů a jejich rodičů, sociální třída respondentů v jejich dětství, kulturní kapitál jaký měli v dětství a motivace respondentů k dalšímu vzdělávání.

1. Teoretická část

1.1. Vymezení pojmů

V této části se věnuji vymezení a vysvětlení jednotlivých pojmů, které budu dále ve svojí práci využívat, neboť mnoho z vybraných pojmů má více definic a naopak některé nejsou v široké veřejnosti až tak známé.

Jedná se o pojmy sociální stratifikace, socioekonomický status, vzdělávání, dospělost a vzdělávání dospělých.

1.1.1. Sociální stratifikace

Sociální stratifikace člověka provází od narození do smrti. Každý člověk někam patří a může jí být do jisté míry ovlivňován. Z toho důvodu jsem se rozhodla se ve svém výzkumu věnovat, na kolik jsou v dnešní moderní době tyto poměry stále zásadním prvkem při úspěšném dokončování vzdělání.

Sociální stratifikaci je možné vnímat jako základní složku společenského rozvrstvení, která značí nerovnoměrné rozdělení kapitálů¹ mezi různými společenskými vrstvami. Na vrcholu jsou bohatí a mocní a dole chudí z pohledu všech kapitálů. (Šanderová, 1999)

Bohatí a chudí jsou jedna ze základních složek jakéhokoliv společenského rozložení, neboť vždy je někdo nahoře a někdo dole. Na druhou stranu rozdělení pouze na bohaté a chudé z pohledu různých kapitálů není dostatečně podrobné, proto jsem zahrнула ještě Průchovu definici sociální stratifikace, přičemž Průcha (1999) určuje sociální stratifikaci jako úroveň jednotlivce, která je daná souhrnem prvků, které ho tvoří a mezi které spadá nejvyšší dosažené vzdělání, profesionální status

¹ Kapitály jsou určující složkou sociální stratifikace, a dělí se na ekonomický kapitál (příjem, majetek), sociální kapitál (kontakty) a lidský kapitál (běžné dovednosti a schopnosti pro fungování ve světě). (Kocourková, 2008)

v zaměstnání, postavení z hlediska moci, z hlediska příjmu a hodnoty majetku, z hlediska životní úrovně, životního stylu a trávení volného času.

1.1.1.1. Socioekonomický status

Socioekonomický status přímo spadá pod sociální stratifikaci. Dalo by se říct, že je to její měrná jednotka, neboť se jedná o souhrnné označení proměnných, které vysvětlují pozici, kterou člověk ve společnosti zastává, ať už v její obecné struktuře nebo v jejím společenském, hodnotovém žebříčku - sociální stratifikaci. Základní složkou socioekonomického statusu je sociální třída či vrstva², do které jedinec spadá podle úrovně jeho bohatství, zaměstnání a vzdělání. (Helus, 2007)

Stejně jako bohatství tak i chudoba ovlivňuje nejen to jaké má jedinec zázemí, ale i jaké jsou jeho možnosti a příležitosti, jak vysvětluje Riegel (2007) chudoba představuje obecné omezení pro rozvoj jedince.

Neboť je moje studie zaměřena na dospělé studující, již má každý svůj socioekonomický status, a jak budu vysvětlovat v pozdější části práce je velmi obvyklé, že potomci mají stejný socioekonomický status, jako měli jejich rodiče, proto se ve výzkumu zaměřuji na socioekonomický status, ze kterého respondenti pocházeli a jak to ovlivnilo jejich úspěšnost při dokončování dalšího vzdělávání.

1.1.2. Vzdělávání

Vzdělání je pojem, se kterým se setkala většina z nás. Téměř každý v naší republice prošel nějakou formou vzdělání, které probíhalo různým způsobem, pomocí různých

² Více viz kapitola 1.2 Sociální stratifikace

metod a s různými výsledky. Ačkoliv každý si pod vzděláním něco představí, zkušenosti jsou velice rozdílné, proto zde vzdělání a studenty rozeberu podrobněji.

Podle Zormanové (2017) můžeme vzdělávání definovat jako proces, který pomáhá s rozvojem jedince i společnosti jako takové. Základní vzdělání nás učí základní gramotnosti v oborech jako je čeština, matematika a je proto důležité pro všechny složky běžného života a to jak v pracovní tak osobní rovině.

K pojmu vzdělávání se bezprostředně váže pojem učení, který znamená osvojování si něčeho nového. Je to velmi důležitý proces po celou naši historii - učení pomohlo již našim pravěkým předkům adaptovat na stále nové měnící se prostředí, osvojovat si činnosti a postupně se rozvíjet až do dnešní podoby. (Plamínek, 2010)

Vzdělávání je možné dělit podle mnoha kategorií. Zde zmíním ty, které беру v potaz ve svém výzkumu. Vzdělání dělené podle počtu účastníků rozlišujeme na hromadné – s počtem účastníků větším než 20, skupinové, které je pro cca 12 účastníků, maximálně však do 20 účastníků a individuální, určené pro jednotlivce, dvojici, maximálně trojici a vzdělavatele. (Palán, Langer, 2008)

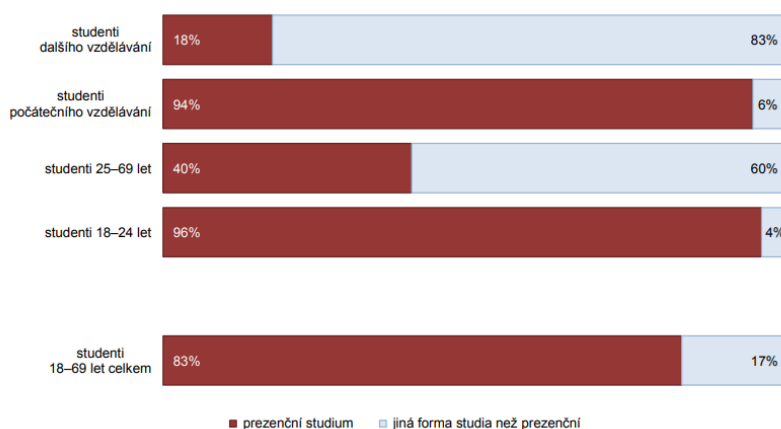
Vysokoškolské vzdělání obvykle probíhá ve větším počtu účastníků, což může také ovlivňovat šanci na úspěšné dokončení, neboť vyučující nemohou věnovat dostatek pozornosti jednotlivým studentům.

Studenty můžeme dělit na tradiční, což jsou studenti prezenčního studia, adolescenti a mladí dospělí do cca 35. roku věku a druhou skupinou jsou netradiční studenti, kteří studují v dalších formách vysokoškolského studia a jsou mezi nimi hlavně střední a starší dospělí. (Slavík, 2012)

Ve svém výzkumu jsem zaměřena na studenty tradiční z pohledu věku, ale z pohledu studia na netradiční. Zaměřuji se na studenty, kteří studovali po 25 roku věku dálkové nebo kombinované studium.

Je také prokázáno, že studenti mladší - do 25 let častěji volí prezenční formu studia, ale po 25 roku naopak většina z nich volí jinou formu studia, a to z důvodů snahy o

propojení práce, studia a dalších aspektů dospělého života. (Český statistický úřad, 2016)

Graf 1: Účastníci formálního vzdělávání dle formy studia, věkových kategorií a typu vzdělání
(Český statistický úřad, 2016)

1.1.2.1. Vymezení dospělosti

Dospělé můžeme dělit podle různých faktorů. Podle Slavíkova dělení podle věku (2012) rozlišuje mladší, střední a starší dospělé. Mladšími nebo ranými dospělými jsou osoby cca v rozmezí od 20 do 35 let věku. Mezi znaky mladého dospělého patří nezávislost, svoboda v jeho vlastním rozhodování, zodpovědný vztah k dalším lidem a ochota přijmout zodpovědnost za své činy a své chování. Ke středně starým dospělým řadíme osoby zhruba v rozmezí 35-45 let. Se střední dospělostí je také spojována krize středního věku. Lidé se v tomto věku zajímají víc sami o sebe, o své tužby a cíle. Srovnávají svá přání z minulosti a jejich naplnění. Snaží se přijít na smysl života. Starší dospělí jsou uváděni ve věkovém rozmezí 45-60 let. V tuto dobu se začínají se zhoršovat první životní funkce a člověk se musí naučit odhadovat své možnosti.

Já jsem výzkum rozesílala mezi vzorek mladých dospělých, takže předpokládám, že podstatná část respondentů spadala do této kategorie. To, že patří do kategorie

mladších dospělých, může být podstatné s ohledem na druhy motivací k dalšímu studiu, protože mají jiné cíle, plány i smýšlení, než středně či starší dospělí.

1.1.2.2. Další vzdělávání

Další vzdělávání je podle Vetešky (2010) vzdělávání dospělých po vstupu na trh práce. Je čím dál rozšířenější kategorií, jak dokazuje například založení oboru andragogiky – věda o vzdělávání dospělých, která vznikla na základě společenské poptávky. (Beneš, 2008).

S vzděláváním dospělých se pojí i pojem sociální nerovnosti. Vzdělání patří k nástrojům, které účinně pomáhají sociální nerovnosti zmírňovat, proto o dalším vzdělání můžeme mluvit i jako o nástroji ke zmírnění sociální nerovnosti. (Zatloukal, 2020)

Ačkoliv česká školní inspekce poukazuje na to, že prostředí, ze kterého student pochází, má na úspěch a stupeň nejvyššího dosaženého vzdělání významný vliv, kvalitní školy toto dokáží částečně kompenzovat. Proto je důležitá snaha tyto školy podporovat a obecně školský systém rozvíjet a vylepšovat. (Zatloukal, 2020)

1.1.2.3. Vzdělávání dospělých

Každý dospělý během svého života nějakým způsobem pokračuje v dalším vzdělávání se. Obvykle to bývá spojeno s prací, kdy se učí nové poznatky, pak také s výchovou potomků a učení se jak výchova funguje, či rozvojem v koníčcích a zájmových činnostech.

Beneš (1997) vzdělávání dospělých definuje jako proces, kterým se dospělí snaží rozvinout nebo změnit znalosti, názory a hodnoty. Obvykle ho provádí systematicky, aktivně a kontinuálně.

Můžeme tak rozlišit několik kategorií vzdělávání dospělých. Jsou to základní, kontinuální nebo pokračovací vzdělávání dospělých. Kontinuální vzdělávání dospělých má dva hlavní typy, které jsou další profesní vzdělávání (vzdělávání v organizaci) a druhý typ - vzdělávání při zaměstnání, které probíhá ve vzdělávací instituci, zároveň s výkonem zaměstnání. (Průcha, 1999) Ve svojí práci se zabývám druhým typem dospělých v dalším vzdělávání.

1.2. Dělení sociální stratifikace

V odborné literatuře se můžeme se setkat s různými druhy dělení sociální stratifikace. (Šanderová, 2000) Ve své diplomové práci se však zaměřím pouze na dvě stratifikace. Představím Warnerovu stratifikaci (Šanderová, 2000), kterou jsem si zvolila, protože patří k známějším dělením a také novější stratifikaci vytvořenou podle průzkumu provedeného Českým rozhlasem v roce 2019, pro zařazení novějšího dělení na porovnání a neboť má samozřejmě každá stratifikace nějaké slabiny, jak vysvětluji v dalších částech.

1.2.1. Dělení sociální stratifikace podle Warnera

Asi nejznámější dělení sociální stratifikace je 6 základních tříd, neboli vrstev sociální stratifikace je podle W. L. Warnera. Většinová společnost má alespoň matné povědomí o tom, do které třídy patří a není neobvyklé se i v běžném hovoru setkat s pojmy střední nižší třída, vyšší horní třída apod. Protože je ze sociálních stratifikací Warnerova mezi známějšími, ve svém dotazníkovém šetření využívám právě ji.

Třídy Warnerovi stratifikace jsou tedy vyšší horní třída, nižší horní třída, vyšší střední třída, nižší střední třída, vyšší dolní třída a nižší dolní třída. Každá ze tříd má své

vlastní specifika a určitý okruh společnosti, který by do ní měl spadat, ačkoliv není neobvyklé najít přesahy. (Warner in Rabušicová, 1991)

Do Vyšší horní třídy je řazena obvykle městská elita, jako představitelé velkého byznysu a členové nejvyšší státní moci. Nižší horní třídou jsou manažeři a střední podnikatelé, obchodníci, ale také vědci a inženýři. K vyšší střední třídě se řadí malí podnikatelé, manažeři z malých podniků a svobodná povolání. Do nižší střední třídy patří větší farmáři, úředníci a dělníci s vysokou kvalifikací. Vyšší dolní třídou tvoří středně kvalifikovaní dělníci a menší farmáři. Poslední nižší dolní třída je zastoupena nekvalifikovanými dělníky a zemědělskými dělníky. (Warner in Rabušicová, 1991)

Ačkoliv se pořád mnozí lidé v této stratifikaci dokáží najít, není dělení již úplně aktuální s přihlédnutím k platům v dnešní době, kdy není neobvyklé, že některá povolání uvedená ve stratifikaci na nižších pozicích mají mnohem vyšší platy, než ta která se ve stratifikaci nachází nad nimi. Přesto se do ní mnoho lidí dokáže alespoň přibližně zařadit.

1.2.2. Moderní dělení sociální stratifikace

Od dob Warnera vzniklo mnoho dalších pokusů o dělení. V roce 2019 proto proběhl v České republice výzkum sociální stratifikace organizovaný Českým rozhlasem, do nějž se zapojilo více než 4000 respondentů. Respondenty rozdělili do šesti kategorií, stejně jako tomu bylo u Warnera, ale pro jejich dělení byl využit modernější, aktuálnější přístup. Tyto skupiny jsou na dvě vyšší střední třídy, tři nižší střední třídy a jednu strádající třídu. Jsou to zajištěná střední třída, tradiční pracující třída, nastupující kosmopolitní třída, třída místních vazeb, strádající třída a ohrožená třída. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Tuto stratifikaci zahrnutou ve svém výzkumu, neboť není tak známá a pro respondenty by mohlo být náročné ještě vyplňovat další výzkum, aby zjistili, kde se

ve stratifikaci nachází, myslím, že je užitečné ukázat i jiné stratifikace z důvodu, že Warnerova nedokáže obsáhnout nároky dnešní doby. Tuto stratifikaci jsem si jako příklad vybrala, protože ji vytvořili čeští autoři, tudíž by měla být aplikovatelná na naše prostředí a také je celkem nová proto by měla být i aktuální, alespoň z obecného hlediska, ačkoliv v dnešní době v průběhu energetické krize a války může být situace poněkud odlišná.

Do zajištěné střední třídy spadá 22 % českého obyvatelstva. Jsou to lidé s vysokými příjmy, kteří mají nahromaděný majetek, spoustu sociálních kontaktů, na druhé straně však pouze malý počet blízkých a přátel. Jsou lepší v cizích jazycích než většina společnosti. Obvykle do ní spadají advokáti, manažeři a také lékaři. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Další třídou je tradiční pracující třída, které má být 14 %, která má slušný majetkový základ, lehce nadprůměrné příjmy, ale její členové nejsou tolik zapojeni do místních vazeb. Neumí příliš anglicky a tak jsou ohroženi globalizací. Obvykle jsou mezi nimi řemeslníci a kvalifikovaní dělníci. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Třetí třídou se zastoupením 12 % je nastupující kosmopolitní třída, jejíž členové obvykle pracují ve financích či technologiích. Mají velmi vysoké kapitálové vybavení, až na majetek, neboť ten ještě nenahromadili – obvykle jsou relativně mladí, nejčastěji žijí ve velkoměstech. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Čtvrtá třída – třída místních vazeb má taktéž 12 % zastoupení v České republice a má sice podprůměrné příjmy, ale obvykle dobré kontakty a nižší náklady na žití, neboť žije spíše mimo město. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Pátá třída je strádající a patří do ní až 18 % občanů, kteří čelí exekucím. Spadají do ní všechny věkové generace obyvatel. Jsou často nezaměstnaní nebo na pozicích jako prodavači, ve stavebnictví apod., jejich společenský kapitál je velmi nedostatečný. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Poslední třídou je ohrožená třída – 22 %, mají průměrné příjmy, průměrný majetek, ale je v této třídě i vyšší rozvodovost a riziko ztráty zaměstnání. Častěji jsou v této třídě ženy a to až v 62 %. Netěží z globalizace a nedokáží zachytit budoucí trendy. (Kočí, Zlatkovský, Cibulka)

Hlavní nevýhodou tohoto dělení je to, že není příliš známé. Také je rozdělení tříd na dvě vyšší střední, tři nižší střední a jednu strádající třídu, takže chybí zahrnutí nějaké třídy, která patří do vyšší třídy, což může vytvářet chybné výsledky a časem by mohl být tento nedostatek podstatný.

1.3. Motivace a student dalšího studia

1.3.1. Student dalšího studia

Dospělý jako student dalšího studia má mnohá specifika, kterými se liší od ostatních studujících. Většina dospělých již má práci, mnoho z nich rodiny a mnoho dalších povinností.

Dospělí, kteří se rozhodnou pro další vzdělávání jsou obvykle zralí jak po biologické, psychické, sociální tak i ekonomické stránce a proto mají často jiné životní postoje, než mladší studenti. Jsou tudíž velmi specifictí, neboť za sebou mají již určité životní zkušenosti, se kterými mohou porovnávat všechny informace, které jsou před ně předkládány. Mají také obvykle své vlastní životní priority a proto ačkoliv se rozhodnou k dalšímu vzdělávání, výjimečně je pro ně na prvním místě. (Langer, 2016)

Dospělí mohou být ve vzdělávání sice více nesoustředěni z důvodů složitějších osobních, životních problémů, ale naopak při vzdělávání velmi ocení možnost využití poznatků v praktickém životě. (Langer, 2016)

Ve svém výzkumu jsem zaměřena na dospělé, kteří pokračovali do dalšího vzdělání na vysokou, případně vyšší odbornou školu a kteří již mají studium ukončené, ať už úspěšně nebo neúspěšně.

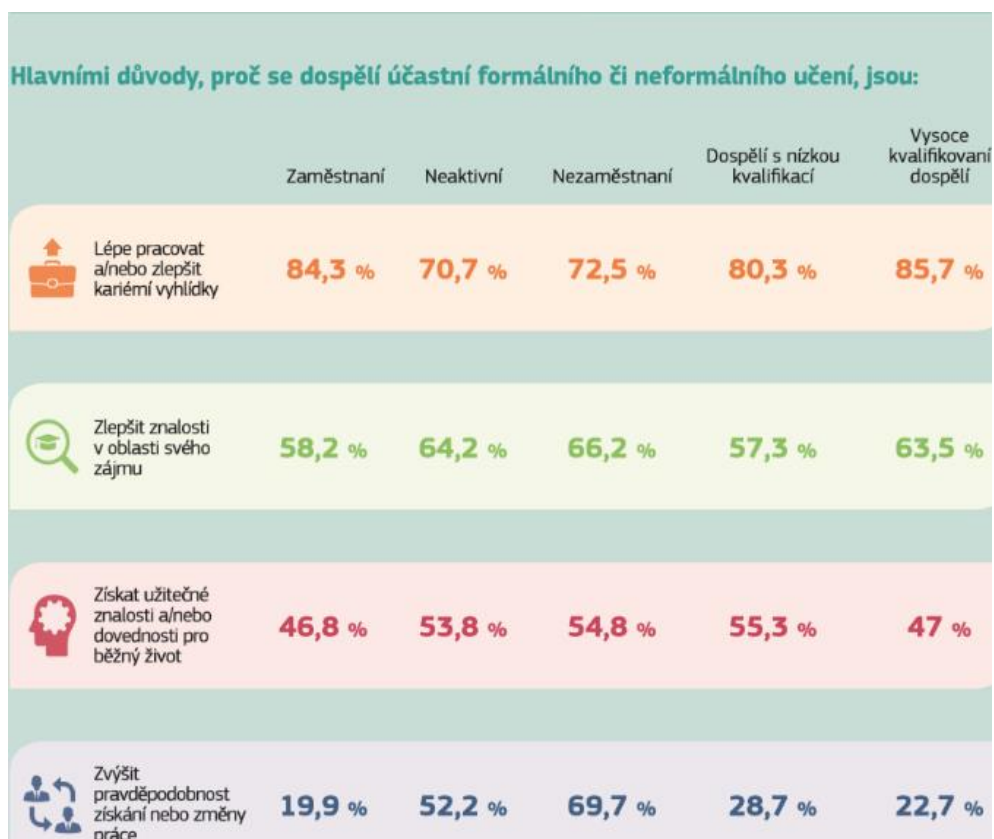
1.3.2. Motivace

V životě každého z nás hraje větší či menší roli motivace. Motivace je důležitým faktorem i ve vzdělání, který ve svém výzkumu zohledňují, protože různá motivace je provázána se snahou o úspěšné dokončení studia a více motivovaný člověk se bude vždycky více snažit.

Motivaci můžeme definovat jako „souhrn hybných činitelů v činnostech, učení a osobnosti. Hybný činitel v tomto případě představuje takovou skutečnost, která jedince posouvá, motivuje a podněcuje anebo také tlumí v tom, aby něco dělal nebo nedělal. (Čáp, 1997)

Motivace k dalšímu vzdělávání bývá u dospělých jiná než u dětí. Dospělí častěji jednají na základě vnitřní motivace a toho, že se chtějí vzdělávat sami pro sebe, pro uspokojení svých potřeb a pro dosažení svých cílů. (Zormanová, 2017)

Motivací dospělých k učení a jejich účasti na formálním či neformálním vzdělávání jsou důvody na zlepšení svých kariérních možností, prohloubení znalosti v oblasti vlastních zájmů, získání užitečných znalostí a dovedností pro každodenní život a zvýšení pravděpodobnosti na změnu či získání práce. (Evropská komise, 2020)

Tabulka 1: Motivace dospělých k učení
(Evropská komise, 2020)

U pracovního hlediska máme motivaci spojenou s možnostmi lepšího pracovního uplatnění, snahou o kariéru růst anebo snahou o udržení stávající pozice. (Zormanová, 2017)

1.3.2.1. Vliv rodičů

Rodiče mají na životní cestu svých potomků vždy velký vliv, neboť jsou prvními vzory, které potomek vidí a následuje. Někteří mají v rodičích inspiraci, oporu, přátelské vztahy, jinde mohou být vztahy vážnější, popřípadě až odcizenější, ale každého jeho rodina ovlivňuje, jak zmiňuje Hubinková, Surynek a Bakic-Tomic (2008) rodina jako první vstěpuj a vytváří naše hodnoty.

Rodinu lze chápat jako základní sociální skupinu, která má početné vnitřní vazby a vlastní strukturu. Základním typem rodiny je manželský pár a děti. Rodina je první sociální skupinou jednotlivce, určuje jeho vývoj a získává v ní první zkušenosti, a pokud rodina správně funguje, tak se na sebe členové spoléhají a představuje pro každého z nich bezpečné místo. (Knotová, 2004)

Rodina také však bývá pro potomka první socializační prvek, který se podílí na jeho formování, vytváření osobnosti včetně postoje, kterým bude dále k životu, povinnostem a zábavě přistupovat. Stejně tak rodinné faktory ovlivňují hodnoty, mezi které spadá i zájem o vzdělávání. (Hubinková, Surynek, Bakic-Tomic, 2008)

Neboť se motivy k učení a zájmu o vzdělávání vyvíjejí už na začátcích socializace, patří mezi velmi důležité prvky první zkušenosti s formálním učením a výsledky tohoto učení. Důležitý prvek je také samozřejmě sociální vrstva, protože lidé s různým sociálním zázemím mívají také různou motivaci pro učení. (Beneš, 2008)

Mezi dětmi, které nesměřují k vysokoškolskému vzdělávání, jsou nejvíce zastoupeny ty, jejichž rodiče mají nižšími příjmy a majetky - nižší sociální kapitál. Tyto děti mají pak často menší motivaci a aspiraci na to se vůbec snažit vystudovat něco více, ačkoliv jejich reálné možnosti by to dovolovali. Další problémovou skupinou jsou děti s nestabilním bydlením a děti z azylových domů. V chudých rodinách obecně bývají častější problémy se vzděláváním, stejně jako u rodin se sociálními problémy a exekucemi, obzvláště v případě, že neabsolvuji předškolní vzdělání a tím pádem mají větší problémy již při vstupu na základní školu. Poslední významnou skupinou jsou děti s odlišným mateřským jazykem a romské děti. (Kocourková, 2008)

Děti z rodin s vyšším socioekonomickým statusem, mají často lepší začáteční pozici a v průběhu studií dovednosti získávají vyšším tempem. Obvykle se mluví o kumulativní výhodě z důvodů toho, že v rodinách bývají dostupnější zdroje. Jinou diskutovanou variantou je, že v rodinách s vyšším socioekonomickým statusem je věnována vyšší pozornost a podpora v případě projevení nějakého nadání. (Zatloukal a kol., 2020)

Šetření PISA v roce 2012 ukázalo, že žáci, jejichž rodiče mají vyšší socioekonomický status, si také vedou ve výsledcích v matematice i češtině během studií a také častěji studují na gymnáziích. Bylo také prokázáno, že žáci víceletých gymnázií pochází primárně z vyšších socioekonomických vrstev společnosti a proto se říká, že víceletá gymnázia jsou nástrojem reprodukce privilegovaných vrstev. (Česká školní inspekce, 2014)

Když se podíváme na vzorek populace v řadách vysokoškolských studentů, můžeme zjistit, že ti kteří mají rodiče s vyšším vzděláním, jsou častěji zvýhodněni i přípravou a úspěchem oproti těm, kteří mají rodiče se základním či středním vzděláním bez maturity. (Ergens, 2007)

S tím také souvisí, že i když v České republice není oficiálně diferenciováný vzdělávací systém, pořád jsou školy, které mají lepší vybavení, lepší vyučující a kvality škol jsou rozdílné od základních po vysoké. Rodiče jsou si toho často vědomi a někteří se snaží proto své děti dostat na lepší školy pomocí „zápisové turistiky“ což znamená jev, kdy si rodiče přihlásí trvalé bydliště na místo, na které je spádová oblast školy do které by rádi svého potomka přijali. Tento jev poté vede k další sociální stratifikaci, neboť se na těchto školách hromadí děti s vysokým socioekonomickým statusem a děti v rodinách s nižším socioekonomickým statusem pak zůstávají na školách, které nejsou tak dobré. Takto jsou prohlubovány rozdíly mezi žáky s nízkým a vysokým socioekonomickým statusem, ačkoliv to vůbec nemusí odpovídat jejich kognitivním dovednostem. Rodiče s vyšším socioekonomickým statusem se tedy také více snaží, aby jejich potomci studovali na kvalitnějších školách. Naopak se ale ukazuje, že na stranách některých škol také probíhá výběr, kdy se snaží, aby se k nim dostali spíše děti s vyšším socioekonomickým statusem, a takové jsou pak při výběru více upřednostňovány. (Kudrnáč, 2017)

1.4. Souvislost mezi socioekonomickým statusem a úspěšným dokončením dalšího vzdělávání

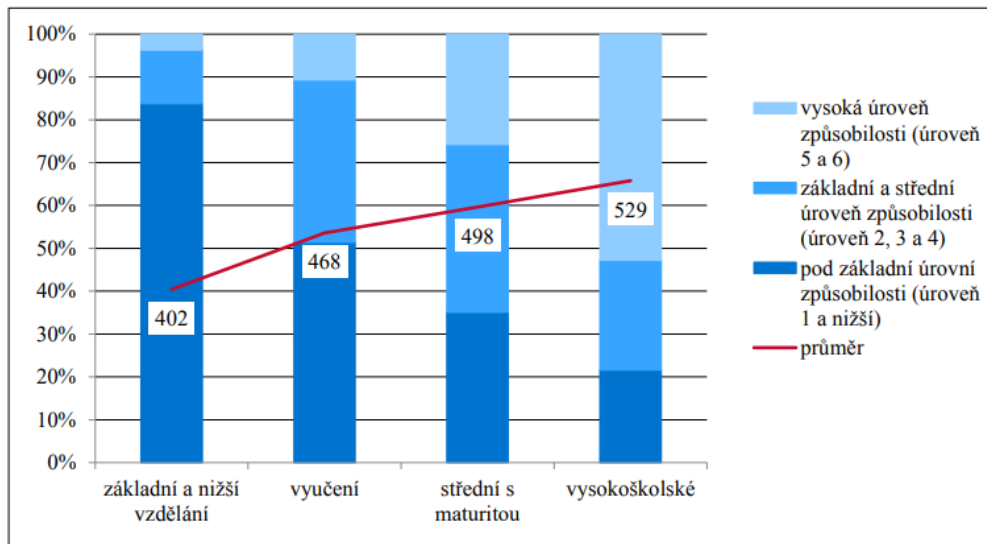
Jak Bourdieu vysvětluje, ačkoliv člověk nikdy nejedná jen čistě na základě sociální struktury, naopak se ani nikdy tomuto jednání zcela nevyhne, neboť každý pochází z nějakých socioekonomických podmínek, se kterými se pojí určité třídní postavení a zkušenosti, které ve svém jednání brává ať už vědomě či podvědomě v potaz. Jednání člověka tak obvykle působí k zachování dané sociální struktury na základě habitů. Pod habitem si můžeme představit predispozice k určitému jednání, jsou to zkušenosti a prožitky ovlivňující veškeré myšlení a jednání člověka. Je tedy důležité nejen, kým jednatel je, ale i odkud pochází. (Bourdieu, 1977 in Katrňák, 2011)

Vyšší sociální vrstvy mají výrazně častěji potomky s vyšším vzděláním. Důležitou rolí je nejen ekonomický základ, ale i kulturní a lidský kapitál rodiny. (Beneš, 2008) Může mít také vliv Matoušův efekt, který znamená, že úspěšní se stávají čím dál úspěšnějšími, kdežto naopak chudí ztrácejí i v případě malých úspěchů, neboť nemají šanci si je udržet. Ve svém výzkumu se zabývám sociálním statusem rodičů a porovnávám úspěch potomků. (Maxwell, Deppe, Kruger, Helsper, 2018)

1.4.1. Příklady vlivu socioekonomického statusu a úspěšnosti v dalším vzdělání

Ve všech zemích dochází k určité autoreprodukci ve vzdělání, což znamená, že potomci dosahují stejného vzdělání jako jejich rodiče. Ačkoliv dříve byla v České republice určitá tendence vzestupné sociální mobility, odborníci se shodují, že není dostatečná a navyšuje se počet žáků, kteří jsou ovlivněni socioekonomickou nerovností. (Průcha, 1999)

Existuje nespočet příkladů, dokazující mezigenerační reprodukci³. V příloze přikládám graf z šetření PISA (Programme for International Student Assessment) z roku 2012, které prokázalo, že čím jsou vzdělanější rodiče, tím jsou jejich potomci způsobilější v matematice.

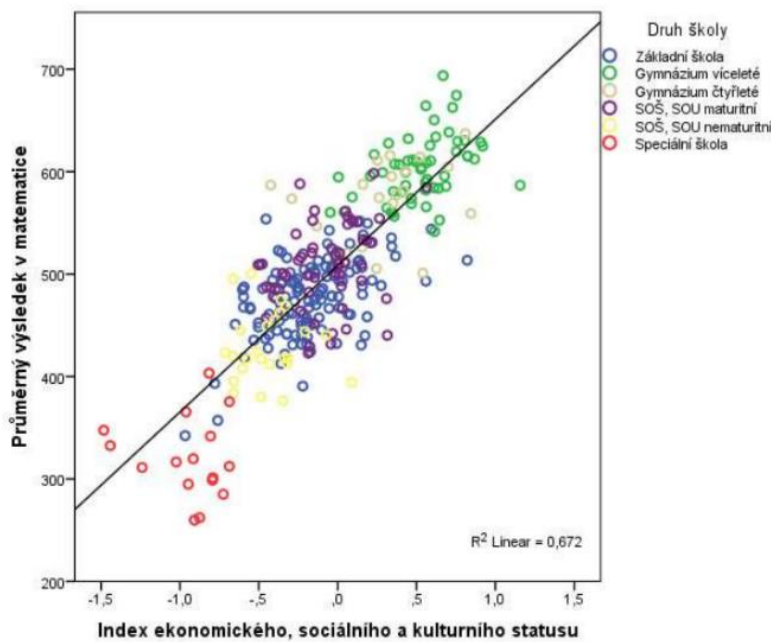

Graf 2: Zastoupení žáků na různých úrovních způsobilosti a průměrné skóre v matematice podle nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů

(Pisa 2012)

U studentů, kteří jsou lepší v matematice, častěji se vyskytují na gymnáziích a pochází z rodin s lepším socioekonomickým zázemím, je také větší šance, že se zúčastní vysokoškolského vzdělání. U žáků s vynikajícími výsledky je to až u 90 % případů. Naopak žáci se slabými výsledky skončí v 68 % s maturitou a v 28 % s vyučením. (PISA 2012)

³ Mezigenerační reprodukce = Úspěšní rodiče mají úspěšné potomky a naopak, opakuje se stejná třídní příslušnost napříč generacemi (Katrňák, 2011)

Graf 3: *Vztah průměrné úrovně matematické způsobilosti škol a socioekonomického zázemí jejich žáků*
(PISA, 2012)

Ačkoliv je tedy prokázán vztah mezi socioekonomickým statusem a výškou vzdělání, doba se stále posouvá a jsou různé snahy o srovnávání sociálních nerovností, například skrz snahy škol, jak jsem zmiňovala výše, proto se ve svém výzkumu pokouším zjistit, na kolik tyto nerovnosti v rámci let přetrvávají a jak se vyvíjí.

1.4.2. Teorie

V této části se zabývám teoriemi týkajícími se vlivu socioekonomického statusu na úspěšné dokončení dalších studií a vysvětluji své zapojení teorií do empirické části práce.

U žáků, kteří mají rodiče s nižším vzděláním, také dochází k mezigenerační reprodukci. Je předpoklad, že rodiče s nižším vzděláním totiž ve větším zastoupení nevidí ve vzdělávání dostatečný význam, takže nepodporují a nemotivují své potomky tolik, jako rodiče s vyšším vzděláním, proto potomci pak častěji končí se

stejnou úroveň vzdělání jako jejich rodiče. (Zatloukal, 2021) Ve výzkumu zjišťují socioekonomický status rodičů v době dětství respondentů, a jestli se mezigenerační reprodukce ve vzdělání opravdu projevuje.

Vyšší socioekonomické prostředí také často souvisí s větší motivací žáků ke čtení a tudíž lepšímu rozvoji myšlení a čtenářské gramotnosti. Je to tím, že v těchto rodinách bývá více knih a tito žáci jsou k nim již od mala více vedeni. (Zatloukal a kol., 2020) Proto se zajímám o motivaci a přístup ke čtení dětství respondentů.

Existuje mnoho teorií, které se pokoušejí mezigenerační reprodukci vysvětlit. Dále uvádím některé z nich a to teorii maximálně udržované nerovnosti, teorii kulturní reprodukce a teorii udržované nerovnosti ve výsledku.

Teorie maximálně udržované nerovnosti neboli vzdělanostní reprodukce říká, že nerovnosti ve vzdělávání zůstávají stále stejné a elity si udržují stále vyšší úroveň vzdělání, neboť jsou velmi přísná výběrová řízení apod., přičemž vyšší socioekonomické třídy mají lepší šance se připravit, nemluvě o případech, kdy se platí školné a jsou s vzděláním spojené další výdaje. S touto teorií přišli Raftery, Hout, (1993) a zdůrazňují, že ačkoliv se může zdát, že nerovnosti mizí, jsou pouze přesouvány k vyšším vzdělávacím stupňům.

S *teorií kulturní reprodukce* přišel jako první Bourdieu 1986 ve výzkumu *Les Héritiers*⁴. Tato teorie předpokládá, že horní socioekonomické vrstvy předávají své výhody i pomocí kulturního kapitálu. Proto mají tito žáci výhody, ačkoliv učitelé nemusí vědět o jejich socioekonomickém původu, jsou lépe kulturně i dovednostně vybaveni a proto ve škole bývají od začátku úspěšnější. Zjišťuji proto, jaké měli respondenti kulturní zázemí v dětství a možný vliv na úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání.

Lucas (2001) přišel s *teorií nerovnosti udržované ve výsledku*, předkládá, že jsou sociální nerovnosti způsobeny i různou kvalitou škol. Obává se tudíž, že pokud budou mít všichni rovný přístup ve vyšším vzdělávání, nastane zase nerovnost v přístupech ke studiím na kvalitnějších univerzitách.

⁴ Dédicové, 1994, Francie – časopis *Sciences Humaines*

Na to také navazuje *filtrační teorie*, kdy zaměstnavatel posuzuje možné schopnosti uchazeče na základě jeho dosaženého vzdělání, což je jen další důsledek dělení společnosti. Tito zaměstnavatelé totiž předpokládají, že vzdělávání na vysoké škole nemá primárně souvislost s potvrzením získaných znalostí, ale spíše pro prokázání jistých vrozených schopností. Osoby s vyššími schopnostmi tudíž získávají vyšší vzdělání a zaměstnavatelé je pak berou jako více produktivní, což může ovlivnit výběr vhodného kandidáta pro firmu. (Weiss, 2020) V části výzkumu o motivaci mám taktéž snahu o lepší pracovní pozici, která může být provázána s touto teorií.

2. Empirická část

Hlavní cíl mé práce je prokázat vliv socioekonomického statusu s ohledem na původ respondentů vzhledem k jejich ekonomickému kapitálu, kulturnímu kapitálu, vzdělání rodičů a motivaci.

Jak se znázornilo v teoretické části, vzdělání rodičů má velký vliv na výšku vzdělávání potomků a je předáváno v rodinách, budu proto ověřovat ve svém výzkumu, jestli tento poměr stále platí a případné další vlivy, které by ho mohli ovlivňovat.

Ohledně ekonomického kapitálu zjišťuji, jaká byla třída sociální stratifikace rodičů respondentů v průběhu jejich dětství a jestli byla třída podstatným prvkem v souvislosti s dokončením dalšího vzdělávání.

Vliv kulturního kapitálu z dětství při úspěšnosti dokončení dalších studií zjišťuji z motivace ke čtení a četnosti návštěv kulturních akcí respondentů.

V motivaci respondentů se zabývám vlivy - zájem o obor, snahou o lepší pracovní uplatnění, snahou o lepší finanční zisk a snahou o udržení stávající pracovní pozice.

2.1 Hypotézy

H1: U rodičů s vyšším vzděláním je větší pravděpodobnost, že vyššího vzdělání dosáhnou i potomci.

H2: Ekonomický status původu respondentů, neovlivňuje významně úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání.

H3: Výše kulturního kapitálu v původu respondentů ovlivňuje úspěšnost dalšího vzdělávání.

H4: Druh motivace ovlivňuje úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání

2.2 Výzkumné metody

Svůj výzkum jsem se rozhodla udělat pomocí kvantitativní metody, což je empirická metoda ke zkoumání vztahů vybraných jevů k daným hypotézám (Chráska, 2016) V mé práci se budu zabývat velkým počtem respondentů.

Jako základní techniku pro výzkum jsem využila anonymního dotazníku. Dotazník je ideální metodou, když se snažíme získat data od velkého množství subjektů. Výhody dotazníků jsou, že je snadnější sesbírat potřebná data a také protože umožňují anonymnost. (Průcha, 2014)

Z důvodu, že jsem se ptala na citlivé údaje, jsem dotazník ponechala anonymní, abych zvýšila šance na upřímné odpovědi. Na začátku dotazníku je informovaný souhlas, kde vysvětluji, že se jedná o dotazník pro bakalářskou práci a že údaje z dotazníku budou sloužit pouze pro účely práce, případně vědecké účely, potřeby Univerzity Palackého a budou prezentována anonymně. Dotazník měl uzavřené otázky s možností vlastní odpovědi.

První otázka dotazníku je na souhlas se zpracováním osobních údajů podle GDPR. Dále následuje otázka o fakultě, na které probíhalo další vzdělávání. Pak se zabývám

motivací respondentů k dalšímu studiu, sociální třídou, do které patřili v jejich dětství. Další část se zabývá motivací ke čtení a návštěvám kulturních akcí – také v dětství. Následující část je o nejvyšším dosaženém vzdělání rodičů a respondentů. Následuje otázka, jestli respondenti dokončili další vzdělávání a poslední otázka se týká pohlaví respondentů.

2.2.1 Charakteristika vzorku a sběr dat

Na rozšíření dotazníku jsem zvolila metodu sněhové koule (Řehák, 2018) a to rozesláním pomocí primárně facebookové platformy známým a přátelům, kteří jej následně poslali dál svým známým, kterých by se mohl týkat.

Tuto metodu jsem si zvolila, neboť mám ve svém okolí spoustu lidí, kteří sami další studium studovali, nebo znají někoho kdo ano, takže mi to přišlo jako nejlepší možnost k nasbírání potřebného počtu respondentů.

Kritéria výzkumu byla, aby byl respondent v minulosti účastníkem dalšího vzdělávání, bez ohledu na úspěšnost dokončení.

2.3 Analýza získaných výsledků

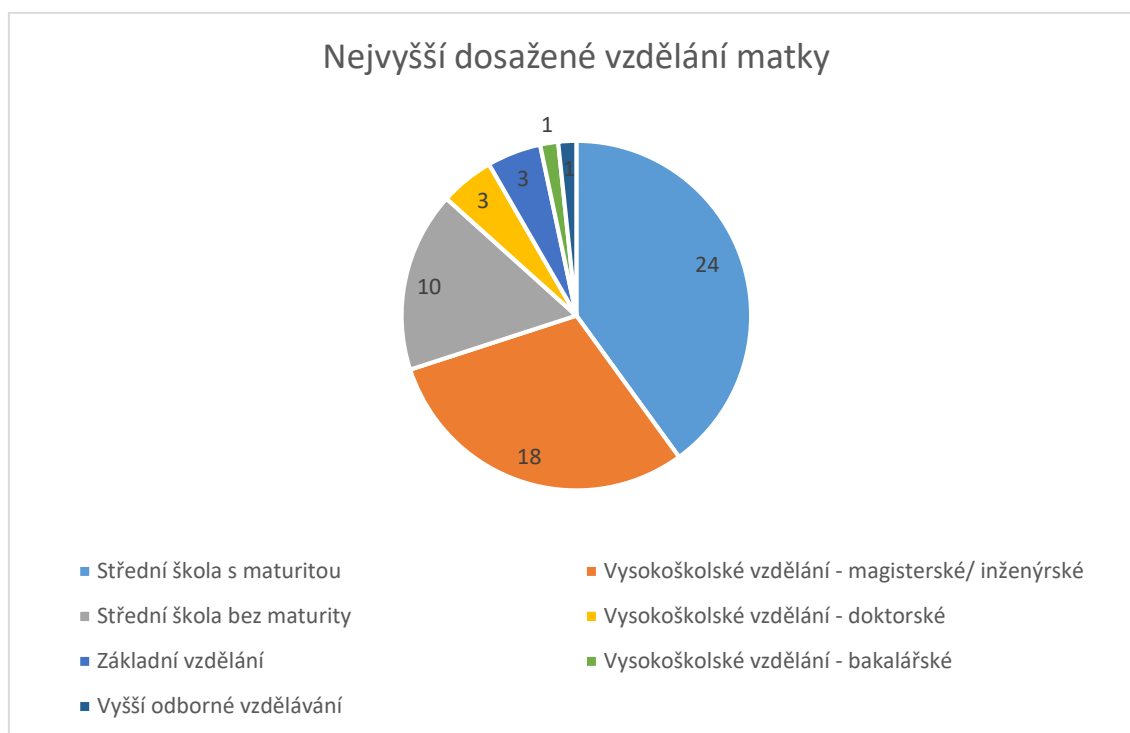
2.3.1 Porovnání vzdělání rodičů a respondentů

V této části práce předkládám výsledná data z jednotlivých kategorií studií respondentů.

Úspěšnost respondentů vztahuji vzhledem ke vzdělání jednoho rodiče s ohledem na pohlaví respondenta, neboť je dokázáno, že dcery častěji napodobují matky a synové zase otce a snaží se danému rodiči podobat. (Corneau, 2010)

2.3.1.1 Porovnání vzdělání dcer a matek

Z odpovědí respondentek vyplývá, že největší zastoupení bylo u matek, které měly jako nejvyšší dosažené vzdělání střední školu s maturitou 40 % - 24 matek. Dále vysokoškolské vzdělání – magisterské 30 % - 18 matek a středoškolské bez maturity 16,67 % - 10 matek. 5 % - 3 matky měly vysokoškolské vzdělání doktorské a 5 % - 3 matky základní vzdělání. 1,67 % - 1 matka měla vysokoškolské vzdělání bakalářské a 1,67 % - 1 matka vyšší odbornou školu.

Graf 4: Nejvyšší dosažené vzdělání matky

Z respondentek nedokončilo další vzdělávání 11 a 49 další vzdělávání dokončilo. Ze 49 žen, které další vzdělání úspěšně dokončily, dosáhlo 33 vyššího stupně vzdělání než jejich matky. U těchto 33 respondentek 4 matky měly vysokoškolské vzdělání, většina ostatních středoškolské a 2 matky měly základní vzdělání. Dalších 12 žen, které úspěšně dokončily další vzdělání, dosáhlo stejné úrovně vzdělání, jako jejich matky a 4 ženy nižší úrovně.

67,35 % bylo úspěšnějších než jejich matky, 24,49 % stejně úspěšných a 8,16 % bylo méně úspěšných než jejich matky.

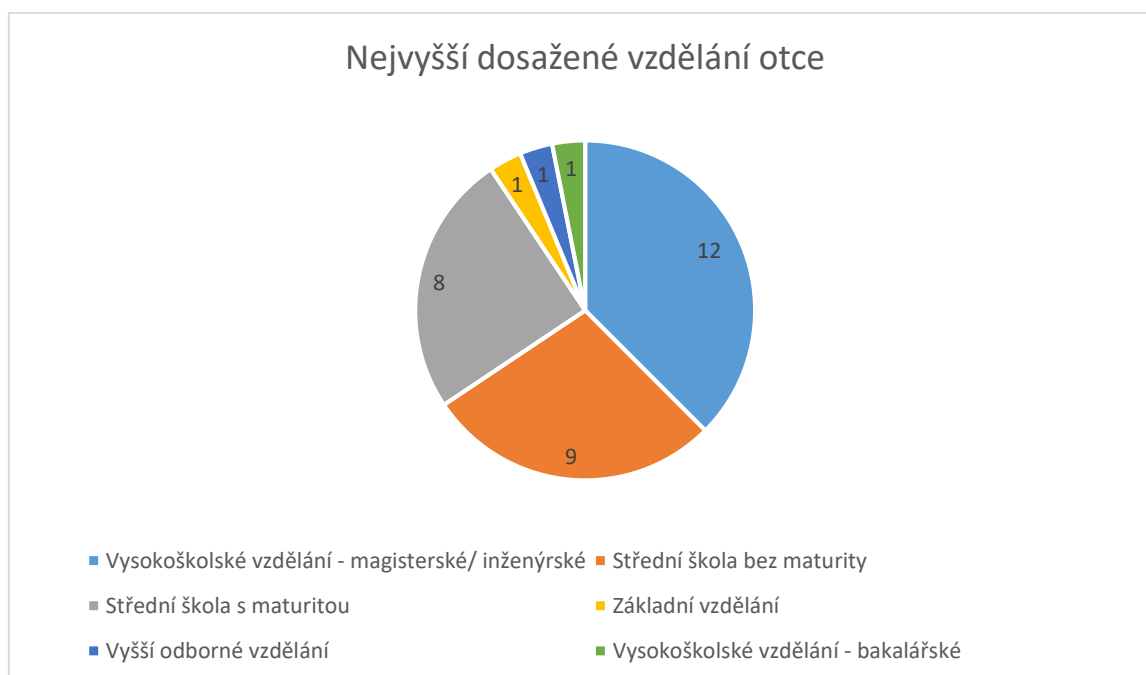
Z 11 respondentek, které nebyly v dalším vzdělání úspěšné, měly 4 vysokoškolsky vzdělané matky, přičemž všechny respondentky měly nižší úroveň vzdělání než ony, z toho 2 středoškolské s maturitou a 2 vysokoškolské. U matek středoškolsky vzdělaných měly 3 matky maturitu a jejich dcery také, 3 matky maturitu neměly, přičemž 2 jejich dcery ano a 1 dcera měla vysokoškolské vzdělání. 1 matka měla základní vzdělání a její dcera dokončila studium vyšší odborné školy.

U respondentek které další studium nedokončily, úspěšně bylo 36,36 % dcer úspěšnějších než jejich matky, 27,27 % stejně úspěšných jako matky a 36,36 % méně úspěšných než jejich matky.

Dohromady tedy 61,67 % respondentek mělo vyšší úroveň vzdělání, než jejich matky, 25% respondentek stejné úrovně a 13,33 % nižší úrovně než jejich matky.

2.3.1.2 Porovnání vzdělání synů a otců

Nejvíce 36,36 % - 12 otců, mělo vysokoškolské vzdělání magisterské/inženýrské, následováno otci se střední školou bez maturity 27,27 % - 9. Dále střední školu s maturitou mělo 24,24 % - 8 otců, a po 3,03 % - 1 otců měli základní vzdělání, vyšší odborné vzdělání, vysokoškolské bakalářské a vysokoškolské doktorské.

Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání otce

Z 33 respondentů další vzdělání úspěšně dokončilo 20 a 13 nedokončilo. Z těchto 20 mělo vysokoškolsky vzdělané otce 8 respondentů, přičemž 5 respondentů mělo nižší stupeň vysokoškolského vzdělání než otcové a zbylí 3 měli stejnou úroveň. Zbylých 12 respondentů dosáhlo vyšší úrovně vzdělání, než jejich otcové, přičemž 12 otců mělo středoškolské vzdělání 6 bez maturity a 6 s maturitou.

Z těchto respondentů tedy 75 % dosáhlo vyššího vzdělání než jejich otcové a 25 % stejného vzdělání jako jejich otcové.

Z respondentů neúspěšných v dalším vzdělávání 7 mělo vysokoškolsky vzdělané otce. Z toho 1 respondent získal vysokoškolský titul stejné úrovně jako jeho otec, 2 respondenti získali vysokoškolský titul nižší úrovně než jejich otcové a 4 respondenti středoškolské s maturitou. Středoškolsky vzdělaných otců bylo 5 - 3 maturitu a 2 ne přičemž 3 potomci dosáhli vysokoškolského vzdělání, 1 středoškolského s maturitou stejně jako jeho otec a středoškolského s maturitou, přičemž jeho otec měl bez maturity. 1 otec měl základní vzdělání a respondent dosáhl středoškolského vzdělání s maturitou.

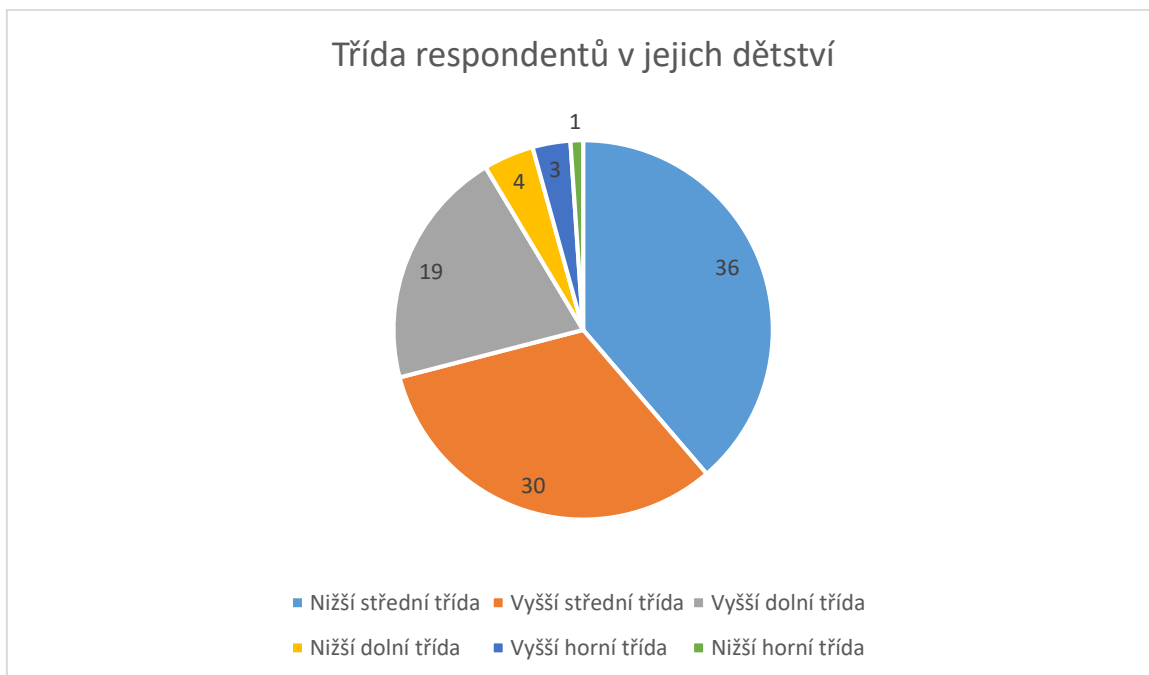
Takže 38,46 % respondentů mělo vyšší vzdělání než jejich otcové, 15,38 % stejné vzdělání a 46,15 % nižší vzdělání než jejich otcové.

Z celkového počtu mužských respondentů tedy vyšlo, že 56,73 % z nich dosáhlo vyšší úrovně vzdělání, 20,19 % stejné úrovně a 23,08 % nižší úrovně vzdělání než jejich otcové.

2.3.2 Ekonomický status v původu respondentů a jeho vliv na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání

Většina respondentů charakterizovala své rodinné postavení v době jejich dětství jako nižší střední třídu, dále pak vyšší střední třídu. Dále byla vyšší dolní třída, nižší dolní třída a do vyšší a nižší horní třídy se stavělo nejméně respondentů. Protože respondentů z nižší dolní třídy a z vyšších tříd bylo velmi malé množství, nebudu je dále v této části výzkumu zahrnovat, neboť by výsledky nebyly průkazné.

Z těchto 85 respondentů 65 úspěšně dokončilo další vzdělávání a 20 ne, což znamená, že 76,47 % respondentů bylo úspěšných a 23,53 % ne. Respondentů z vyšší dolní třídy bylo 22,35 % - 19 respondentů, kde 73,68 % - 14 respondentů úspěšně dokončilo další vzdělávání a 26,32 % - 5 respondentů nedokončilo. Respondentů patřících do nižší střední třídy bylo 42,35 % - 36, z čehož další vzdělávání dokončilo úspěšně 72,22 % - 26 respondentů a 27,77 % - 10 respondentů ne. Vyšší střední třída byla zastoupena 35,29 % - 30 respondenty, z čehož další vzdělávání úspěšně dokončilo 83,33 % - 25 respondentů a 16,67 % - 5 respondentů ne. Z vyšší dolní třídy bylo tedy 73,68 % úspěšných, z nižší střední třídy bylo úspěšných 72,22 % a z vyšší střední třídy 83,33 %.

Graf 6: Třída respondentů v dětství

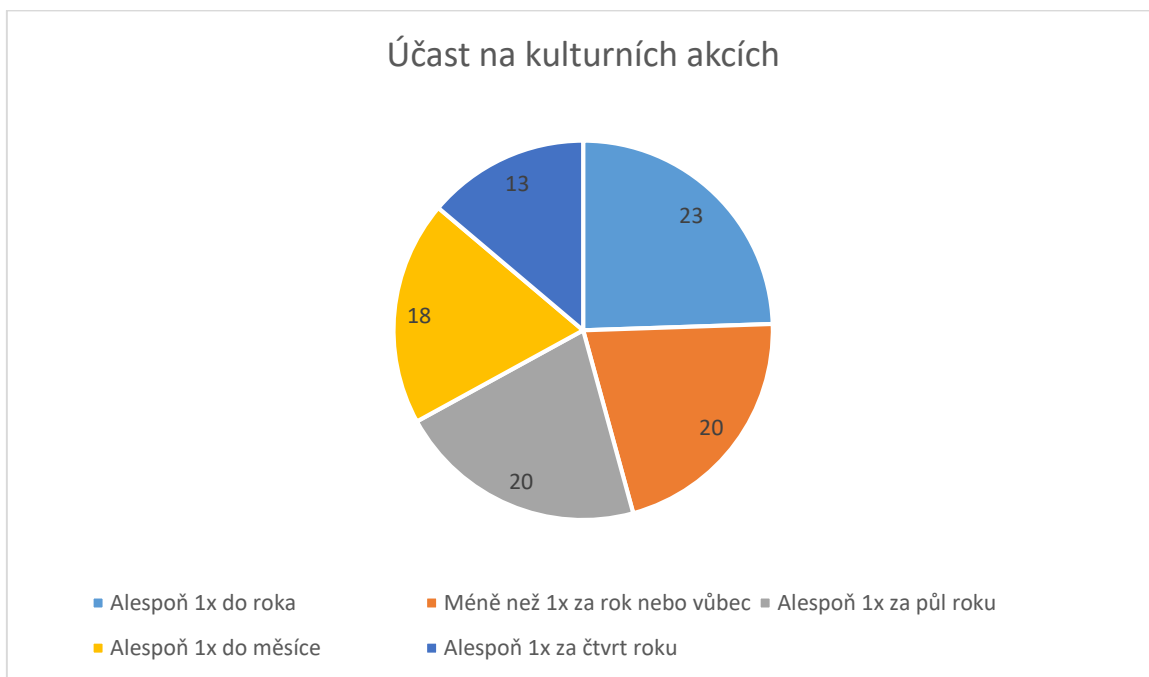
2.3.3 Výše kulturního kapitálu a úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání

U 80,65 % - 75 respondentů byla aspoň nějaká nebo velká motivace ke čtení v dětství. Jen 17,20 % - 16 respondentů nebylo ke čtení vůbec motivováno a 2,15 % - 2 respondenti zvolili možnost jiná. Jeden z těchto z možností jiná byl motivován velmi omezeně a druhý měl zájem o četbu sám o sobě bez ohledu na jakoukoliv vnější motivaci.

Ze 75 respondentů motivovaných k četbě jich úspěšně dokončilo další vzdělávání 76 % - 57 respondentů a 24 % - 18 respondentů další vzdělání úspěšně nedokončilo. Z těch, kteří k četbě motivování nebyli nebo byli málo 64,71 % - 11 respondentů úspěšně další vzdělávání dokončilo a 35,29 % - 6 respondentů ne. Respondenta, který nevěděl, jak odpovědět jsem do průzkumu nezahrnovala, neboť by data od něj nebyla relevantní.

U účasti na kulturních akcích v dětství s rodiči, jako jsou návštěvy divadel, výstav, besed apod., byla zastoupena u každé možnosti široká škála respondentů, takže byl

průřez velmi různorodý. 21,51 % - 20 respondentů na kulturní akce nechodilo vůbec nebo méněkrát než 1x ročně z těchto respondentů 70 % - 14 další vzdělání úspěšně dokončilo a 30 % - 6 nedokončilo. 24,73 % - 23 respondentů chodilo na kulturní akce alespoň 1x ročně, z čehož 82,61 % - 19 respondentů úspěšně další studium dokončilo a 17,39 % - 4 respondenti nedokončili. Alespoň 1x za půl roku chodilo na kulturní akce 20,43 % - 19 respondentů, přičemž 78,95 % - 15 respondentů další studium úspěšně dokončilo a 21,05 % - 4 respondenti ne. 13,98 % - 13 respondentů chodilo na kulturní akce alespoň 1x za čtvrt roku, z nichž 61,54 % - 8 respondentů další studium dokončilo a 38,46 % - 5 respondentů další studium nedokončilo. Alespoň 1x za měsíc chodilo na kulturní akce 19,35 % - 18 respondentů ze kterých 72,22 % - 13 respondentů dokončilo další vzdělávání a 27,78 % respondentů - 5 nedokončilo.

Graf 7: Účast respondentů na kulturních akcích v době jejich dětství

Z respondentů, kteří úspěšně dokončili další vzdělávání, dopadli nejlépe respondenti, kteří byli ke čtení motivováni a za kulturou chodili alespoň 1x za půl a 1x za čtvrt roku. V obou těchto případech byla úspěšnost respondentů 15,22 %. Naopak nejmenší úspěšnost v dokončení dalšího vzdělávání – 1,09 % byla u respondentů, ze kterých 1

nebyl motivován ke čtení a kulturu navštěvoval alespoň 1x měsíčně, 1 byl motivován ke čtení a kulturu taktéž navštěvoval 1x měsíčně a 1 který byl motivován ke čtení a kulturu navštěvoval alespoň 1x za půl roku. Z důvodu, že jeden respondent neodpověděl u čtení, nebyl zahrnut ani v této části práce.

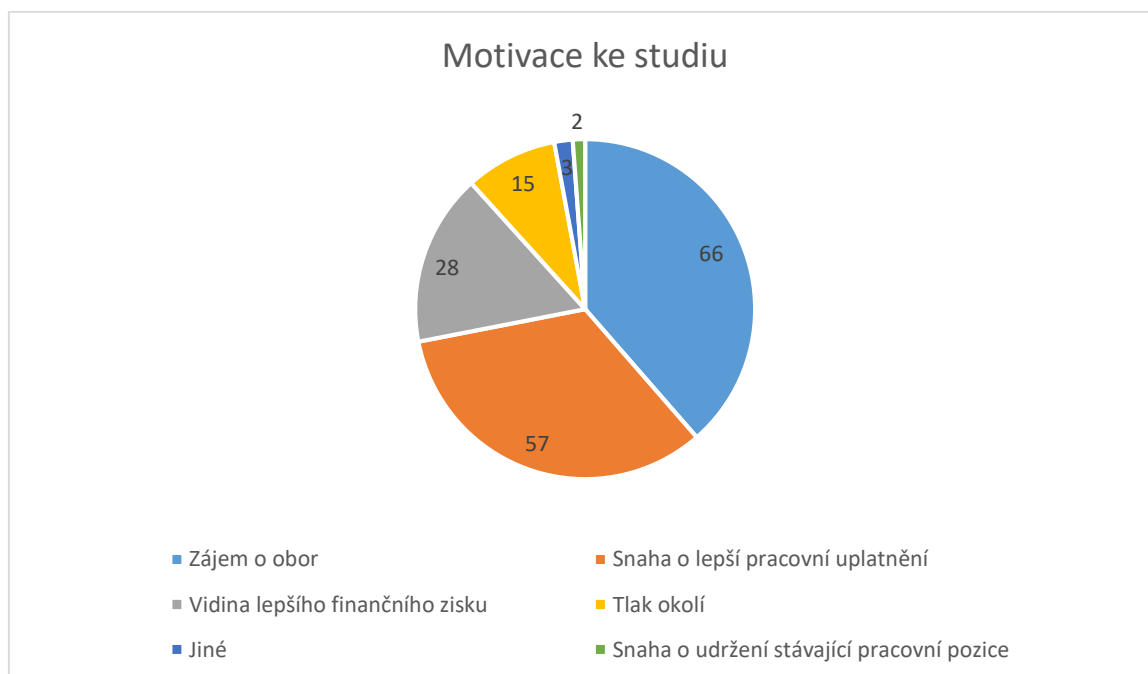
V následující tabulce uvádím celý souhrn údajů, ohledně kombinace úspěšnosti dalšího vzdělávání, návštěvy kulturních akcí a motivace ke čtení. V tabulce jsou ve svislé části údaje o úspěšnosti dokončení dalšího vzdělávání a o motivaci ke čtení a ve vodorovné části údaje o množství návštěv kulturních akcí.

	1x za měsíc a častěji	1x za čtvrt roku	1x za půl roku	1x za rok	Méně než 1x za rok
Dokončené další vzdělávání ANO, motivace ke čtení ANO	12	8	14	14	9
Dokončené další vzdělávání ANO, motivace ke čtení NE	1	0	1	4	5
Dokončené další vzdělávání NE, motivace ke čtení ANO	4	5	4	2	4
Dokončené další vzdělávání NE, motivace ke čtení NE	1	0	0	2	2

Tabulka 2: Porovnání úspěšnosti dokončení dalšího vzdělávání, motivace ke čtení a četnost návštěv kulturních akcí

2.3.4 Druh motivace a úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání

Většina respondentů měla více druhů motivace pro další studium, proto je více odpovědí než respondentů. Důvod pro další studium, na kterém se respondenti nejvíce shodovali, byl zájem o daný obor – 70,97 % - 66 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla snaha o lepší pracovní uplatnění – 61,29 % - 57 respondentů. Vidina lepšího finančního zisku byla podstatná pro 30,11 % - 28 respondentů. Pro 16,13 % - 15 respondentů byl motivací i tlak okolí. Pouze 2 respondenti měli tlak na momentální pracovní pozici, kde si museli zvýšit kvalifikaci, aby mohli zůstat. 3 respondenti dodali ještě svou vlastní odpověď. Jeden z respondentů to, že byl přijat bez přijímaček, jeden respondent chtěl mít vystudovanou vysokou pro svůj dobrý pocit a jeden měl v případě magisterského studia už jen potřebu studium dokončit. Vzhledem k nízkému počtu respondentů a možnému zkreslení výsledků do průzkumu nezařazují snahu o udržení stávající pracovní pozice a odpovědi jiné, zároveň žádná z těchto odpovědí nebyla pro respondenty jedinou, takže počet respondentů zůstává na 93.

Graf 8: Motivace respondentů k dalšímu studiu

Z 66 respondentů, pro které byl hlavní motivací zájem o obor, studium úspěšně dokončilo 78,79 % - 52 respondentů a 21,21 % - 14 respondentů ne. Z těchto 52 úspěšných respondentů, mělo zájem o obor jako jedinou motivaci 36,54 % - 19 respondentů, dalších 25 % - 13 respondentů mělo zájem o obor v kombinaci se snahou o lepší pracovní uplatnění. V kombinaci s vidinou finančního zisku to bylo 5,77 % - 3 respondenti a v kombinaci pouze s tlakem okolí nebyl ani jeden respondent. Kombinaci zájmu o obor, snahy o lepší pracovní uplatnění a snahou o lepší finanční zisk mělo 19,23 % - 10 respondentů. Kombinaci zájmu o obor, snahou o lepší pracovní uplatnění a tlaku okolí mělo 5,77 % - 3 respondenti. Zájem o obor, snahu o lepší zisk a tlak okolí měl 1 respondent (1,92 %). Kombinaci všech 4 faktorů, mělo také 5,77 % - 3 respondenti.

Z respondentů, kteří nedokončili úspěšně další studium a zájem o obor pro ně byl hlavní motivací, tak pro 50 % - 7 respondentů byl jedinou motivací. Zájem o obor a zároveň zájem o lepší pracovní uplatnění mělo z neúspěšných respondentů 35,71 % - 5 respondentů. 1 respondent měl zájem o obor a zároveň vidinu lepšího pracovního zisku a 1 respondent měl jako motivace zájem o obor a tlak okolí.

Snahu o lepší pracovní uplatnění mělo celkem 61,29 % - 57 respondentů z čehož 77,19 % - 44 respondentů další vzdělání úspěšně dokončilo a 22,81 % - 13 respondentů neúspěšně. Pro 17,54 % - 10 z těchto respondentů byla jedinou motivací snaha o lepší pracovní uplatnění, pro 5,26 % - 3 respondenty snaha o lepší pracovní uplatnění a o lepší finanční zisk. Pro 2 respondenty byly hlavní motivace snaha o lepší pracovní uplatnění, snaha o lepší finanční zisk a tlak okolí. Respondenty v kombinaci snahy o lepší pracovní uplatnění a zájmem o obor jsem již nezahrnovala, neboť jsou zahrnuti v průzkumu u zájmu o obor.

Z 13 neúspěšných respondentů mělo snahu o lepší pracovní uplatnění jako jedinou motivaci 23,08 % - 3 respondenti. 15,38 % - 2 respondenti měli jako motivaci zájem o obor a zároveň snahu o lepší finanční zisk. Pro dalších 23,08 % respondentů byli motivace ve snaze o lepší pracovní uplatnění, snaze o lepší finanční zisk a tlaku okolí. Zbylí respondenti jsou opět již zahrnuti v části o zájmu o obor.

Z 28 respondentů, pro něž byl motivací finanční zisk, další vzdělání úspěšně dokončilo 78,57 % - 22 respondentů a 21,43 % - 6 respondentů nedokončilo. Z úspěšných respondentů byli všichni v kombinaci s jinou, z již zmíněných motivací, stejně tak z respondentů, kteří další vzdělání úspěšně nedokončili.

Respondentů, pro které byl motivací tlak okolí, bylo 15 z čehož 60 % - 9 respondentů, úspěšně dokončilo a 40 % - 6 respondentů ne. Pro 13,33 - 2 z celkového počtu respondentů s motivací jako tlak okolí byl jedinou motivací a ani jeden respondent nedokončil další studium úspěšně.

2.4 Zhodnocení výsledků a jejich interpretace

H1: U rodičů s vyšším vzděláním je větší pravděpodobnost, že vyššího vzdělání dosáhnou i potomci.

Dohromady 59,2 % respondentů dosáhlo vyššího stupně vzdělání než jejich matka či otec, 22,6 % stejné úrovně vzdělání a 18,21 % nižší úrovně vzdělání.

Ze všech respondentů mělo nějakého nebo oba rodiče vysokoškolsky vzdělané 54,84 % tak 83,94 % respondentů dosáhlo vysokoškolského vzdělání. Z toho 58,82 % mělo vysokoškolsky vzdělané oba rodiče a 80 % z nich dosáhlo taktéž vysokoškolského vzdělání. 21,57 % respondentů mělo vysokoškolsky vzdělaného pouze otce, z čehož vysokoškolského vzdělání dosáhlo 81,82 % z nich. 19,61 % respondentů mělo vysokoškolsky vzdělanou pouze matku a z těch 90 % mělo vysokoškolské vzdělání.

Ze zbylých 42 respondentů, kteří neměli, ani jednoho rodiče vysokoškolsky vzdělaného dosáhlo vysokoškolského vzdělání 85,14 % - 36 respondentů.

Dohromady to tedy dává, že bez ohledu na vzdělání rodičů měli respondenti celkovou úspěšnost ve vysokoškolských studiích, proto lze považovat hypotézu za vyvrácenou.

H2: Ekonomický status původu respondentů, neovlivňuje významně úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání.

Z vyšší dolní třídy byla úspěšnost respondentů při dokončování dalších studií 73,68 %. Z nižší střední třídy byla úspěšnost respondentů při dokončování dalších studií 72,22 %. Z vyšší střední třídy byla úspěšnost respondentů při dokončování dalších studií 83,33 %.

Lze tedy z výsledků vyvodit, že úspěšnost respondentů z vyšší dolní třídy i z nižší střední třídy byla velmi podobná, přičemž jedna z možností, která by vysvětlovala tuto změnu oproti dřívějším dobám, je snaha škol o srovnání sociálních nerovností. (Zatloukal, 2020) Zároveň je však možné, že někteří z respondentů si nebyli jistí rozdílností mezi těmito třídami a tak zvolili tu, která jim přišla pravděpodobnější a údaje tudíž nemusí být statisticky přesné.

Na druhou stranu respondenti ve vyšší střední třídě měli o 11,11 % lepší výsledky než respondenti z nižší střední třídy, tyto vlivy mohou být dány větší snahou rodičů z vyšších tříd o uplatnění svých potomků. (Kudrnáč, 2017)

Bohužel však nebyly ve výzkumu zahrnuty všechny třídy sociální stratifikace z důvodu nedostatku respondentů a proto výsledky vztahují pouze ke třídám vyšší dolní, nižší střední a vyšší střední a neboť se výsledky různí mezi těmito třídami nedokážu vyvodit platnost hypotézy, neboť ve vztahu k vyšší dolní třídě a nižší střední třídě působí jako platná a naopak ve vztahu k vyšší dolní třídě, nižší střední třídě vůči vyšší střední třídě působí jako neplatná.

H3: Výše kulturního kapitálu v původu respondentů ovlivňuje úspěšnost dalšího vzdělávání.

Výši kulturního kapitálu jsem zkoumala pomocí toho, jak byli respondenti v dětství motivováni ke čtení a jak často navštěvovali kulturní akce a pak oba tyto vlivy dohromady.

Jeden respondent nevěděl, jestli byl v dětství motivován ke čtení, proto nebyl do této části výzkumu zahrnut. Z respondentů motivovaných k četbě další vzdělání úspěšně dokončilo 76 %. Z respondentů, kteří k četbě v dětství motivování nebyli, další studium úspěšně dokončilo 64,71 %.

Z respondentů, kteří chodili na kulturní akce méně než 1x ročně nebo vůbec další studium úspěšně dokončilo 70 %. U respondentů, kteří chodili na kulturní akce 1x ročně další studium úspěšně ukončilo 82,61 %. Z respondentů, kteří chodili na kulturní akce 1x za půl roku další studium dokončilo úspěšně 78,95 %. Respondenti, kteří chodili na kulturní akce alespoň 1x za čtvrt roku dokončili úspěšně další vzdělávání v 61,54 %. Respondenti, kteří chodili na kulturní akce 1x a více za měsíc měli úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání 72,22 %.

Nejúspěšnější v dalším vzdělávání byli tudíž respondenti, kteří navštěvovali kulturní akce 1x ročně a nejméně úspěšní respondenti, kteří navštěvovali kulturní akce alespoň 1x za čtvrt roku. Rozdíl činí 21,07 %. Avšak myslím, že výsledky mohou být ovlivněny tím, že se počty respondentů velmi rozdělilo, takže u návštěvy kulturních akcí alespoň 1x ročně bylo respondentů 23 a u návštěvy alespoň 1x za čtvrt roku 13. U respondentů, kteří chodili více i méně často se výsledky pohybují +-5 % od 74 %, tuto část hypotézy tudíž považuji za neplatnou.

Vzhledem k nejasným výsledkům ohledně návštěvy kulturních akcí nemá smysl se zabývat společnými výsledky u návštěvy kulturních akcí a motivaci ke čtení vzhledem k úspěšnosti dokončení dalšího vzdělávání. Na druhou stranu se prokázalo, že motivace ke čtení má nejspíš vliv na úspěšnost dokončení dalšího studia, rozdíl respondentů motivovaných a nemotivovaných činí 12,71 %. Proto motivaci ke čtení považuji za faktor, který ovlivňuje úspěšnost dalšího vzdělávání.

H4: Druh motivace ovlivňuje úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání

Protože mnoho respondentů uvádělo více odpovědí, % vychází vyšší. Hlavní motivací k dalšímu studiu byl zájem o obor – 70,97 % respondentů z toho úspěšně dokončilo

78,79 %. Snahu o lepší pracovní uplatnění zvolilo jako motivaci 61,29 % respondentů a 77,19 % další vzdělání úspěšně dokončilo. Vidina lepšího finančního zisku byla motivací pro 30,11 %, přičemž 78,57 % další vzdělání úspěšně dokončilo. Tlak okolí motivoval 16,13 % a z těch další vzdělávání úspěšně dokončilo 60 %.

Vzhledem k nízkému počtu respondentů, kteří uvedli jako motivaci snahu o udržení stávající pracovní pozice a odpovědi jiné, jsem odpovědi těchto respondentů do výsledků nezahrnula, neboť by nemuseli mít prokazatelnou výpovědní hodnotu.

Z respondentů pro které byl zájmem o obor jedinou motivací, další studium úspěšně dokončilo 73,08 % respondentů. Respondenti, kteří měli v motivaci zájem o obor, v kombinaci se snahou o lepší pracovní uplatnění byli v dalším vzdělávání úspěšní v 72,22 %. Kombinaci zájmu o obor, snahu o lepší pracovní uplatnění a o lepší finanční zisk úspěšně dokončilo další studium 100 % respondentů. Pokud jsou odpovědi k danému typu motivace do 3 respondentů, nezahrnuji je zde, neboť nemají dostatečnou průkaznost.

Se snahou o lepší pracovní uplatnění jako jedinou motivací další vzdělání úspěšně dokončilo 76,92 % respondentů. Respondenti, kteří měli jako motivaci snahu o lepší pracovní uplatnění a lepší zisk byli úspěšní v 60 %. Respondenti, pro které byli motivací snaha o lepší pracovní uplatnění, finanční zisk a tlak okolí byli úspěšní v 40 %.

Respondenti, pro které byl motivací finanční zisk, měli vždy ještě další motivaci, zvláště se nevyskytují.

Respondenti, pro které byl motivací tlak okolí, jsou také převážně v kombinacích, 2 kteří nebyli, studium nedokončili, ale vzorek není dostatečně velký pro další posuzování.

Co se týká jednotlivých typů motivací, jediný významný rozdíl v úspěšnosti dokončení dalšího vzdělávání byl u respondentů, jejichž jednou z motivací byl tlak okolí, tam byla úspěšnost o průměrně 18,18 % nižší. Předpokládám, že je to protože tato motivace nevychází z přání respondenta samotného. Také se prokázalo, že kombinace více druhů motivací může fungovat velmi dobře, nejlépe si stáli

respondenti, kteří měli za motivace zájem o obor, snahu o lepší pracovní uplatnění a vidinu lepšího finančního zisku a to se 100 % úspěšností, přičemž tuto variantu zvolilo 10 respondentů.

2.5 Diskuze

Cílem práce bylo určit vliv sociální třídy na úspěšnost při dokončování dalšího vzdělávání a pomocí výzkumu zjistit na kolik jsou tyto vlivy zásadní a ovlivňují dnešní společnost.

Teoretická část je rozdělena na čtyři jednotlivé úseky zabývající se vymezením pojmů, děleními sociální stratifikace, motivací a hypotézami. K teoretické části se dále odkazují v empirické části.

Empirická část zkoumá čtyři hypotézy. První jestli u rodičů, kteří mají vyšší vzdělání, dosahují vyššího vzdělání i potomci, přičemž se tato hypotéza nepotvrdila, neboť nebyl významný rozdíl ve výsledcích u respondentů, kteří měli vysokoškolsky vzdělané rodiče a u těch kteří ne. Může to ovšem znamenat, že je v dnešní době větší vliv zmírňování nerovností ve školách a také je pravděpodobné, že se doba dále posouvá a studenti dosahují vyššího vzdělání, než jejich rodiče, jak výzkum prokázal.

Druhá hypotéza je, že ekonomický status, ze kterého respondenti pochází, neovlivňuje významně úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání. U této hypotézy výsledky nejsou průkazné, neboť nebylo dostatečné zapojení respondentů ve všech požadovaných kategoriích výzkumu. V tomto případě vyšli dva různé výsledky rozdílů mezi třídami, proto může být hypotéza i potvrzená i nepotvrzená, pro přesnější data by byl potřeba větší vzorek respondentů ze všech tříd.

Třetí hypotéza se zabývá výší kulturního kapitálu v původu respondentů, a jestli ovlivňuje úspěšnost dalšího vzdělávání. U této hypotézy se prokázal vliv motivace ke čtení, ale nepotvrdil se význam návštěvy kulturních akcí.

Poslední hypotéza byla, jestli druh motivace ovlivňuje úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání. Hypotéza prokázala, že pokud motivace vychází z přání osoby a více motivů je větší šance na úspěšnost, ale pokud je motivací vnější tlak, jsou úspěchy v dalším vzdělávání menší. Proto je tato hypotéza prokázána.

Socioekonomický status má určitě stále vliv na úspěšnost dokončení dalšího vzdělávání, ovšem lze se z výsledků výzkumu domnívat, že jeho vliv slábne, neboť již nebyli rozdíly mezi respondenty příliš velkého rozsahu.

Závěr

Sociální status je stále aktuální věc, ačkoliv se dělení do skupin různě mění a vnější vlivy a snahy na něj mají velký vliv, proto se postupně společnost mění a vyvíjí s menším ohledem na třídní zařazení.

Můžeme tedy doufat, že do budoucna bude tato tendence přetrvávat a bude stále menší a menší problém doplnit si jakékoliv vzdělání, bez ohledu na socioekonomický původ a prostředí, ve kterém jsme vyrůstali.

Zdroje

Seznam použité literatury:

Publikace:

1. Beneš, M., (1997). *Úvod do andragogiky*. Praha: Karolinum.
2. Beneš, M., (2008). *Andragogika*. Praha: Grada.
3. Bourdieu, P., (1994). Les Héritiers. Francie: Auxerre, časopis Sciences Humaines, 2012 No 235
4. Corneau, G., (2010). *Anatomie lásky*. Praha: Portál.
5. Čáp, J., (1997). *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova.
6. Český statistický úřad, (2016). *Formální vzdělávání*. Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/76208655/23005318k1.pdf/7557902d-41bf-48fd-bf73-9217ccf38aa3?version=1.1>
7. Česká školní inspekce, (2014). *Sekundární analýzy výsledků šetření PISA 2012*. Dostupné na: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/PISA_2012_SA.pdf
8. Ergens, T., (2007). *Vliv rodinného prostředí na vzestupnou intergenerační vzdělanostní mobilitu – hodnota vzdělání v rodině*. Digitální knihovna Filozofické fakulty Masarykovi univerzity. Dostupné na: <https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/104593>
9. Evropská komise, (2020). *Vliv vzdělávání a dovedností*. Dostupné na: <https://archiv-nuv.npi.cz/file/4938/index.htm>
10. Havlík, R., Kořán, J., (2002). *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál.
11. Helus, Z., (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada
12. Hubinková, Z., Surynek, A., Bakic-Tomic, L. (2008). *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha: Grada.
13. Chráska, M., (2016). *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada.
14. Katriňák, T., (2011). *Sociologie stratifikace a nerovnosti*. Docplayer. Dostupné na: <https://docplayer.cz/8530084-Sociologie-stratifikace-a-nerovnosti.html>

15. Kocourková, L., (2008). *Mají děti v Česku stejné šance na vzdělání?* Nadace České spořitelny. Dostupné na: <https://www.nadacecs.cz/data/documents/76/ncs-shrnuti-studie-nerovnosti-fin.pdf>
16. Kočí, P., Zlatkovský, M., Cibulka, J., (2019). *Unikátní výzkum: česká společnost se nedělí na dva tábory, ale do šesti tříd. Zjistěte, do které patříte vy.* Český rozhlas. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ceska-spolecnost-vyzkum-tridy-kalkulacka_1909171000_zlo
17. Kudrnáč, A., (2017). *Vliv klimatu školní třídy a jejího socioekonomického složení na občanské znalosti a postoj k volební účasti.* Central and Eastern European Online Library. Dostupné na: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=538053>
18. Langer, T., (2016). *Moderní lektor. Průvodce úspěšného vzdělavatele dospělých.* Praha: Grada.
19. Lucas, S. R., (2001). *Effectively maintained inequality: Education transitions, track mobility, and social background effects.* Časopis: American Journal of Sociology, 106 No 6.
20. Maxwell, C., Deppe, U., Kruger, H., Helsper, W., (2018). *Elite Education and Internationalisation. From the Early Years to Higher Education.* Camden: Palgrave Macmilian.
21. Palán, Z., Langer, T. (2008) *Základy andragogiky.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského
22. Plamínek, J. (2010). *Vzdělávání dospělých.* Praha: Grada.
23. Prudký, L., (2010). *České vysoké školství.* Praha: Grada
24. Průcha, J., (1999). *Vzdělávání a školství ve světě.* Praha: Portál.
25. Průcha, J., (2014). *Andragogický výzkum.* Praha: Grada.
26. Přadka, M., Knotová, D., Faltýsková, J., (2004). *Kapitoly ze sociální pedagogiky.* Brno: Masarykova Univerzita.
27. Rabušicová, M., (1991). *K sociologii výchovy, vzdělání a školy.* Brno: Masarykova Univerzita.

28. Raftery, E. A., Hout, M., (1993). *Maximally Maintained Inequality: Expansion, Reform, and Opportunity in Irish Education, 1921 – 75*. Journal storage. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/2112784>
29. Riegel, K., (2007). *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada
30. Řehák, J., (9. 3. 2018). *Výběr metodou sněhové koule*. Sociologická encyklopedie. Dostupné na: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%BDb%C4%9Br_metodou_sn%C4%9Bhov%C3%A9_koule
31. Slavík, M., (2012). *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada.
32. Šanderová, J., (2000). *Sociální stratifikace: Problém, vybrané teorie, výzkum*. Praha: Karolinum.
33. Veteška, J., (2010). *Kompetence ve vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského
34. Weiss, V., (2020). *IQ Means Inequality: The Population Cycle that Drives Human History*. Nezávisle publikováno.
35. Zatloukal, T., a kol., (2020). *Kvalita a efektivita vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020*. Česká školní inspekce. Dostupné na: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%c3%bdro%c4%8dn%c3%ad%20zpr%c3%a1vy/Vyrocnizprava-Ceske-skolni-inspekce-2019-2020_zm.pdf
36. Zatloukal, T., a kol., (2021). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2020/2021*. Česká školní inspekce. Dostupné na: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2021_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/VZ_CSI_2021_e-verze_22_11.pdf
37. Zormanová, L., (2017). *Didaktika dospělých*. Praha: Grada.

Seznam grafů

Graf 1: Účastníci formálního vzdělávání dle formy studia, věkových kategorií a typu vzdělání s. 10

Graf 2: Zastoupení žáků na různých úrovních způsobilosti a průměrné skóre v matematice podle nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů, s. 21

Graf 3: Vztah průměrné úrovně matematické způsobilosti škol a socioekonomického zázemí jejich žáků, s. 22

Graf 4: nejvyšší dosažené vzdělání matky, s. 27

Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání otce, s. 29

Graf 6: třída respondentů v dětství, s. 31

Graf 7: účast respondentů na kulturních akcích v době jejich dětství, s. 32

Graf 8: motivace respondentů k dalšímu studiu, s. 34

Seznam tabulek

Tabulka 1: Motivace dospělých k učení, s. 17

Tabulka 2: Porovnání úspěšnosti dokončení dalšího vzdělávání, motivace ke čtení a četnost návštěv kulturních akcí, s. 33

Seznam příloh

Příloha I. dotazník – Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání

Příloha I. Dotazník – Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení dalšího vzdělávání

Informovaný souhlas

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s žádostí o účast ve výzkumné studii, kterou provádím na Fakultě filozofické Univerzity Palackého v Olomouci, a která nese název: Vliv sociální třídy na úspěšné dokončení vzdělávání

Jejím cílem je získat údaje o tom jakým způsobem ovlivňuje příslušnost k sociální třídě úspěšnost v dokončení vzdělávání

Vaše účast spočívá ve vyplnění dotazníku, který Vám zabere cca 7 minut času.

Dotazník je anonymní. Data budou uchovávána pouze pod číselným kódem a v souladu s platným zákonem České republiky č. 101/2000 o ochraně osobních údajů v informačních systémech

Informace, které získáme prostřednictvím dotazníků, budou použita výhradně pro vědecké účely. Budou prezentována odborné veřejnosti nebo anonymně publikována v odborném tisku.

Vaše účast významným způsobem přispěje k rozšíření poznatků ve zkoumané oblasti. Máte-li dojem, že některá otázka je příliš osobní, nemusíte na ni odpovédět.

To je důvod, proč Vám z účasti v dotazníkovém šetření nehrozí žádné riziko.

Děkuji.

Otázka 1: Souhlasím se zpracováním osobních údajů podle GDPR?

- Ano
- Ne

Otázka 2: Na jaké fakultě jste absolvovali další vzdělání?

Jedná se primárně o fakulty UPOL a pár dalších, v případě studia na jiné univerzitě ale příbuzné fakultě zvolte prosím z možností.

- Filozofická fakulta
- Pedagogická fakulta
- Přírodovědecká fakulta

- Fakulta informatiky
- Fakulta sociálních studií
- Fakulta zdravotnických věd
- Fakulta tělesné kultury
- Ekonomická fakulta
- Jiná...

Otázka 3: Co Vás motivovalo k dalšímu vzdělávání?

- Zájem o obor
- Snaha o lepší pracovní uplatnění
- Vidina lepšího finančního zisku
- Tlak okolí
- Snaha o udržení momentální pracovní pozice
- Jiná...

Otázka 4: Jaké bylo podle Vás ekonomické postavení Vaší rodiny v době Vašeho dětství?

- Vyšší horní třída
- Nižší horní třída
- Vyšší střední třída
- Nižší střední třída
- Vyšší dolní třída
- Nižší dolní třída
- Jiná...

Otázka 5: Motivovali Vás rodiče ke čtení?

- Ano
- Ne
- Jiná...

Otázka 6: Účastnili se s Vámi rodiče ve Vašem dětství kulturních akcí? (divadlo, apod.)

- Ano, alespoň 1x do měsíce

- Ano, alespoň 1x za čtvrt roku
- Ano, alespoň 1x za půl roku
- Ano, alespoň 1x za rok
- Méně než 1x za rok nebo vůbec
- Jiná...

Otázka 7: Jakého nejvyššího vzdělání dosáhla Vaše matka?

- Základní vzdělání
- Střední škola bez maturity
- Střední škola s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání – bakalářské
- Vysokoškolské vzdělání – magisterské, inženýrské
- Vysokoškolské vzdělání – doktorské
- Jiná...

Otázka 8: Jakého nejvyššího vzdělání dosáhl Váš otec?

- Základní vzdělání
- Střední škola bez maturity
- Střední škola s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání – bakalářské
- Vysokoškolské vzdělání – magisterské, inženýrské
- Vysokoškolské vzdělání – doktorské
- Jiná...

Otázka 9: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Střední škola bez maturity
- Střední škola s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání – bakalářské

- Vysokoškolské vzdělání – magisterské, inženýrské
- Vysokoškolské vzdělání – doktorské
- Jiná...

Otázka 10: Dokončili jste úspěšně další vzdělání?

- Ano
- Ne
- Jiná...

Otázka 11: Jaké je vaše pohlaví?

- Muž
- Žena
- Nechci odpovídat